

χοροὸς iz Azijske Sarmatije, in to iz II. ali III. stoletja po Kr., je pač preveč drzen skok v negotovost.

V zgornjem porečju Visle zgodovina sploh ne pozna Gotov in zaradi tega morajo biti zavrnjene kombinacije z njihovim tamošnjim bivanjem in njihovim imenom, posebno pa fantastična identifikacija Gotov s Hrvati.

V dobro se lahko zaračuna g. avtorju, da je pisal svojo razpravo s pogledom uprtim na fizikalčno karto Zakarpatja in Balkanskega polotoka. **N. Županič.**

Razstava ženskih ročnih del
v Narodnem muzeju v Ljubljani.

Morda je ravno sodobno dinamično ozračje našega življenja zelo primerno za razstave zgodovinskih predmetov. Iz takih razstav nam je najlažje primerjati mišljenje in snovanje naših pradedov s stremljenji današnjega rodu, ki je podoben brezčutnemu stroju, drvečemu v prepad, in od katerega ne bo nikakih odmevov naše prave civilizacije in kulture.

Glavna tipa današnjega človeka, ki predstavljata naš rod sta: človek utrujen od duhomornih in neprestanih gmočnih skrbi in človek, utrujen od luksusa. Ta dva tipa stojita nasproti človeku preteklega dobe, ki je bil v sebi uravnovešen, je imel v srcu harmonijo in je živel resnično, naravno življenje, potekajoče v harmoničnem tempu. Pa baš to ravnotežje življenja ga je usposobilo za pravilno in logično pot v vsakdanjem mehničnem delu, kakor tudi v umetnosti ali umetnem obrtu. Zlasti žena baročne in bidermayerske dobe je hodila po tej zlati srednji poti. Njena potrpežljivost, vztrajnost, predvsem pa prirojen smisel za filigransko delo, nam pri pregledu in opazovanju predmetov pričajo, kako umerjeno se je udejstvovala v davnih dneh nežna ženska roka.

Na razstavi, ki jo je priredilo letošnje »Splošno žensko društvo« v ljubljanskem narodnem muzeju, smo imeli priliko poglobiti se in prepričati se o vzornem ženskem ročnem delu preteklih dob na raznih področjih umetnosti in obrti.

V treh sobah bivše muzejske galerije slik so razstavile marljive prirediteljice pisani nebroj vezenin, čipk, aplikacij, slik, miniatur, vzorčnikov, dela iz biserne matice, narodnega blaga itd. Ni sicer to gradivo razvrščeno strogo sistematično po zgodovinskem razvoju, kar je bil prvotni namen prirediteljic, pač pa dovolj pregledno glede na prostor in kratek čas zbiranja predmetov. Za izčrpano razstavo ženskih ročnih del po zgodovinskem razvoju, bi bilo potrebno mnogo več predpriprav, več časa za zbiranje, več sistematike, predvsem bi morali k so delovanju pritegniti več strokovnjakov. Pogrešali smo pri tej prireditvi predvsem naše odlične etnografe — strokovnjake gg. prof. Alberta Siča, ravnatelja B. Račiča in prof. Grebenca, kateri so s svojim praktičnim delom bolj koristili našemu narodopisju, nego marsikateri teoretiki te panoge umetnosti in obrti.

Razstavo je otvorila s kratkim in jedrnatim nagovorom dvorna dama ga. Fr. Tavčarjeva ter se zahvalila glavnim sotrudnicam gospe M. Lindtnerjevi, Leskovčevi, Verčonovi, Kobalovi in drugim. Razstavljeni predmeti so bili zbrani po vsem slov. ozemlju iz privatnih odličnih zbirk, tako predvsem večja kolekcija iz kamniškega priv. muzeja g. inšpektorja J. N. Sadnikarja, iz škofjeloškega in ljubljanskega uršulinskega samostana, Št. Jakobske cerkve ter iz etnografskega in narodnega muzeja, mnogo pa tudi od privatnih oseb.

Otvoritve se je udeležilo odlično obč. kakor: župan dr. Puc s soprogo,

zastopnik bana g. Ribičič, predsednik Narodne galerije dr. F. Windischer, kanonik V. Volc, predsednica g. Pirkmajerjeva, gospa Gromova, ravnatelj dr. Mal, konservator dr. Stele, msgr. Steska, časnikar A. Gaber, itd.

kelih, velumi in patene iz uršulinskega samostana in bogate vezenine iz srede 18. stol. iz stiškega samostana.

Še dokaj dobro so bile zastopane umetnice miniatur in vezenih slikic. Miniature gospe Kastel-Obereignerjeve

Narodne vezenine od Sv. Križa nad Jesenicami.

Vsa razstava je bila razdeljena v tri oddelke, odnosno sobe. V glavni, veliki sobi na levo je bila razvrščena cerkvena umetnost in povečini ročna dela meščanske kaste iz dobe Bidermayer: mašni plašči iz cerkve sv. Jakoba so posebne vezilne umetnine v zlatu in srebru z baročnimi motivi, zlasti zanimiv je plašč z začetnicami K J G V L. Monsignor Steska je razrešil to uganko: **Katarine Josephine, Gräfin von Lichtenberg**. Najlepši in najzanimivejši pa je star fragment mašnega plašča iz gotske dobe. To je ornamentalni križ s figurami svetnikov in matere božje. Iz te dobe so bili razstavljeni tudi krasni prtichi za

so odlična remek dela te stroke, enako miniatures pokojne Ivane Kobilca in Henrike Šantel. Vmes so visela dela likovnih umetnic, kot Henrike Langusove in grofice Auerspergove. Omenjeni miniaturni izdelki so bili razvrščeni v dveh vitrinah sredi velike sobe. V njih so bile zbrane dragocene Bruselske čipke, aplikacije na tül, pahljače iz biserne matice in slike na pergament.

Kot rariteta je bil občudovan kos telovnika Napoleonovega sina, last gospe Laschenove. Krasni mošnjički, vezene listnice in druge drobnarije v perl-tehnik, največ in najlepše iz zbirke J. N. Sadnikarjeve, so dopolnjevale

te vitrine. Najfinejših ženskih in otroških vezenin je bilo nabranih toliko, da jih podrobno ne morem omenjati. Isto velja za prte, peče in pasove. Omenim naj pa med raznimi vzorčniki za vezenje zlasti vzorčnika Ane Jelovškove in Prešernove hčerke Ernestine Jelovškove iz l. 1854.; kakor tudi dve bidermeyerski obleki, prva iz zelene svile, kot prehod v narodno nošo, druga svetlo-modro svilena s temno modrimi rožami. Seveda smo videli tudi pisanice, modele za mali kruhek itd.

V srednjem predelu sobe pri vhodu je bilo razstavljeno narodopisno blago, ženskega ročnega dela, predvsem vezenine, baročne, empirske in bidermeyerske dobe. Sijajno se je tu odražala vitrina s formami avb. Tu se je posebno izvemala krasna ženitovanjska avba z vencem na kapi, par koroških zavijač, razni čelniki avbe žalujke, stara oblika res narodne bohinske zavijače, originalno ornamentiran svitek, pasovi i. dr. Zopet je bila večina teh predmetov iz zbirke kamniškega muzeja. Poleg vitrine je bil »žlahtni jopič« s cinobrasto podlogo iz kamniškega okraja. Posebnost je bila v tej sobi velika ročno šivana ornamentirana posteljna odeja, nekdanjih Kalanov na Visokom. V kotu pa oblika sobnega prostora, v kateri so bile postavljene figurine iz voska, zanimivo uniformirane, predstavljajoče sveto družino, last škofjeloškega samostana.

Videli smo slike na steklu, Izdelek Podnartovčeve Urše iz Selc, kateri ima svojo karakteristiko, navzlic kolektivni maniri. Razstavljeni namizni prti, prtíči, brisače, vezene z narodno ornamentiko, so bile pristne slovenske vezenine s posebno simpatijo do črnih vzorcev. Zelo zanimiva sta bila dva večja prta, očitvidno služeča za rojstne, svatbene ali mrliške obrede. Seveda pa ni bilo vse izrazito in tipično

narodno, kar smo videli v tem oddelku.

Moderna in ženska ročna dela so bila razstavljena v sobi na desno od vhoda. Tu so se posebno odlikovali izdelki državnega zavoda za žensko domačo obrt, ki so si priborili že evropski sloves. Razne blazine izvršene v rafiniranih, modernih tehnikah, čipke, kleklana dela, aplikacije itd. so tu izdajale sodobni okus in nivo ženskega ročnega dela. Opaziti pa je bilo več zanimanja za prej omenjene, narodne in historične umetnine, kar je najbrž tudi utemeljeno v dejstvu, da so moderni izdelki dandanes javnosti večkrat na vpogled, zlasti po raznih šolah in tudi trgovskih izložbah.

Ponavljam, kar sem uvodoma omenil, da je bila prireditelj te razstave srečna in hvalevredna zamisel, dasiravno ni bila izčrpno in strogo kronološko razporedena. Bolje pa je vseeno, da se obuja zanimanje občinstva z malo ali delno razstavo kakor pa sploh z nobeno.

Naša tekstilna ljudska umetnost pa potrebuje še nujnega in podrobnega znanstvenega študija, ker bi se morala ravnati na tem polju odstraniti mnoga nepravilna domnevanja glede starosti in izvornosti teh izdelkov, ki jih bo treba uvrstiti v pravilno kulturno-zgodovinsko skupnost.

Maksim Gaspari.

J. J. Mikkola, Der Name Wolga. (Finnisch-ugrische Forschungen XX.)

Schlözer je prvi spoznal da znači rečno ime 'Pā pri Ptolemeju, Ra pri Amijanenu Marcelinu, 'Pāç pri Agateeru mordvinsko zaznamenovanje Volge. V mokša-dijalektu se to glasi Rava, v erza-govoru pa Rav, Ravo, kar pomeni »reka, morje«. Prosluli lingvist Mikkola isto trdi, da 'Pā, 'Pāç in mordv. Ravo spadajo skupaj in da se grška oblika naslanja na mordvinsko. Ta